

FAGBEVÆGELSENS
HOVEDORGANISATION

Færre bump på vejen

Tydelige, sammenhængende og fleksible muligheder for
videregående uddannelse hele arbejdslivet

Indholdsfortegnelse

Afsnit 1

04 Forord

05 Sammenfatning

Afsnit 2

14 **2.0.**
Klare og fleksible uddannelsesveje

16 **2.1.**
Udfordring: Fasttømrede forestillinger
og manglende mobilitet påvirker
uddannelsesvalget

18 **2.2.**
Udfordring: Ulige muligheder i adgan-
gen til de videregående uddannelser

20 **2.3**
Udfordring: For lidt smidighed i over-
gange på tværs af det videregående
uddannelsessystem

Afsnit 3

24

3.0
Bedre rammer for uddannelse
gennem hele arbejdslivet

28

3.1
Udfordring: Utilstrækkelige støttemu-
ligheder er en barriere for VVEU

32

3.2
Udfordring: Behov for større anerken-
delse af kompetencer, som ikke er
erhvervet i det formelle uddannelses-
system

34

3.3
Udfordring: VEU-brugeren er ikke i
centrum

42

Bilag

Forord

Uddannelse spiller en helt afgørende rolle i de store udfordringer, vi står over for som samfund. Grøn omstilling, klog anvendelse af nye teknologier og udvikling af velfærdssamfundet forudsætter viden, refleksion og uddannelse. Vi har brug for kloge hoveder og kompetente hænder. Så når vi prioriterer og skaber gode rammer for uddannelse, åbner vi døren til fremtiden. Både for den enkelte og for samfundet som helhed. Uddannelse skaber muligheder.

Uddannelse er samtidig en vigtig brik i forhold til at bekæmpe ulighed og bryde den sociale arv. Uddannelse giver den enkelte flere muligheder på arbejdsmarkedet og skaber et godt grundlag for at være en del af fællesskabet.

FH repræsenterer en lang række faglige organisationer med tilsammen 1,3 millioner medlemmer, hvoraf rigtig mange videreuddanner sig i løbet af deres voksne liv. Det kan være elektrikereren, som vælger at uddanne sig til installatør, mens han er i arbejde. Studenten, som først uddanner sig til sygeplejerske og måske senere bygger oven på med en kandidatuddannelse. Eller it-medarbejderen, der efteruddanner sig ved at tage et par uddannelsesmoduler efter nogle år på arbejdsmarkedet. Og sådan kunne jeg blive ved.

Det er vigtigt, at unge ser uddannelsesvalget som et første skridt i retning mod et arbejdsliv, ikke som endestationen. Det har også betydning for, at vi kan rekruttere til fagområder, hvor vi nu eller fremover kommer til at mangle dygtige medarbejdere. Arbejdsmarkedet forandrer sig, og det bliver stadig mere nødvendigt, at vi uddanner os gennem hele livet. Derfor er det vigtigt, at det videregående uddannelsessystem er fleksibelt og kan rumme de mange forskellige behov, der opstår. Det gælder uanset uddan-

nelsesbaggrund, hvornår behovet opstår, og om der er brug for en hel uddannelse eller enkelte moduler.

Vi har et godt videregående uddannelsessystem, men det kan blive endnu bedre. Vi skal have mere sammenhæng på tværs af uddannelsesniveauer og tydelige og fleksible uddannelsesmuligheder gennem hele arbejdslivet. Med andre ord skal der være færre bump på vejen for dem, der kan og vil uddanne sig og bygge ovenpå.

FH vil gerne være med til at sætte retningen for vores videregående uddannelsessystem. Derfor har vi en række forslag til, hvordan rammerne for de videregående uddannelser kan blive endnu bedre.

God læselyst.

Nanna Højlund

Næstformand for Fagbevægelsens
Hovedorganisation

1. Sammenfatning

Fleksible muligheder for uddannelse gennem hele arbejdslivet bliver afgørende på et mere omskifteligt arbejdsmarked, og det skal det videregående uddannelsessystem i højere grad rustes til. Det forudsætter mere sammenhæng på tværs af uddannelsesniveauer, tydelige uddannelsesveje og et fleksibelt uddannelses- og støttesystem, hvor alle har reelle videreuddannelsesmuligheder hele arbejdslivet – både når det gælder adgang til uddannelsessystemet og økonomien.

Det er FH's vision, at der skabes en klar, attraktiv og fleksibel vej fra ungdomsuddannelserne – ikke mindst erhvervsuddannelserne – over erhvervsakademiuddannelser, professionsbachelor- og top-up-bacheloruddannelser til kandidat- og masterniveauet. Og at den erhvervsfaglige og den gymnasiale vej skal sidestilles, når det gælder mulighederne for at tage en videregående uddannelse.

Hertil er det FH's vision, at der sikres bedre muligheder for uddannelse gennem hele arbejdslivet. For at gøre op med idéen om at være færdiguddannet skal det i højere grad være muligt for den enkelte medarbejder løbende gennem arbejdslivet at kombinere beskæftigelse, arbejdspladsbaseret læring og efter- og videreuddannelse. Målsætningen er at skabe uddannelses- og karriereløb, der gør det muligt for den enkelte at tilegne sig de kompetencer, der kræves for at bidrage til udviklingen på arbejdsmarkedet.

I denne rapport fremlægger FH 32 forslag til, hvordan vi kan få et endnu bedre videregående uddannelsessystem. Hensigten er at styrke rammerne for både de ordinære videregående uddannelser (uddybes i kapitel 2) og de videregående efter- og videreuddannelser [VVEU] (uddybes i kapitel 3).

Klare og fleksible uddannelsesveje

HVAD SKAL DER TIL?

Det er vigtigt, at vores uddannelsessystem giver alle unge de samme muligheder for videregående uddannelse.

Derfor foreslår FH:

- > **Øget fokus på vejledning om muligheder for videregående uddannelse.** Det gælder både mulighederne i forlængelse af en ungdomsuddannelse og senere i arbejdslivet.
- > **Vejlederuddannelserne skal evalueres.** Vejledernes uddannelsesmuligheder skal kigges efter, herunder især diplomuddannelsen i uddannelses-, erhvervs- og karrierevejledning.
- > **Uddannelsesinstitutionerne skal arbejde strategisk på at styrke diversiteten i de videregående uddannelser.** Derfor skal der sættes lokale mål i institutionernes strategiske rammekontrakter.

Som samfund skal vi understøtte, at der er lige muligheder i adgangen til videregående uddannelse. Alle uddannelsessøgende skal uanset baggrund have mulighed for at bygge til og oven på med en videregående uddannelse.

Derfor foreslår FH:

- > **Erhvervsuddannedes adgang til videregående uddannelse skal styrkes.** Erhvervsuddannede med to års erhvervs erfaring efter endt uddannelse, som har gennemført adgangsgivende almene fag, skal have direkte adgang til videregående uddannelse på linje med ansøgere med en gymnasial uddannelse.
- > **Erhvervelse af adgangsgivende fag skal kunne ske uden deltagerbetaling.** Faglærte skal kunne tilmelde sig adgangsgivende fag uden deltagerbetaling.
- > **Mere viden om hvad der virker i kvote 2.** Der er behov for mere viden om betydningen af forskellige udvælgelses kriterier.
- > **Fokus skal flyttes fra karakterer til faglig motivation.** Der skal indføres et karakterloft på fx 10 og være optagelsessamtaler på de uddannelser, hvor adgangskvotienten er højere.
- > **Optagelsesprøver skal også tage udgangspunkt i relevante praksisfaglige krav.** Optagelsesprøver til erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelser skal i højere grad have fokus på praksisfaglighed og relevant erhvervs erfaring.
- > **Øget gennemsigtighed og mere ensartede kriterier for optag via kvote 2.** Uddannelses- og Forskningsministeriet skal understøtte de videregående uddannelsesinstitutioners arbejde med kvote 2-optaget for at sikre en højere gennemsigtighed for ansøgerne.
- > **Ansøgere skal have ret til at få en forpligtende meritafklaring.** Herudover bør der udarbejdes fælles retningslinjer for merit for beslægtede uddannelser.
- > **Der skal være gode og synlige muligheder for vinteroptag.** I tillæg til kvote 1 og 2 skal der laves et særligt vinteroptag via Den Koordinerede Tilmelding [KOT].
- > **Praktikum til studenter skal være en permanent ordning.** Den nuværende forsøgsordning skal gøres permanent og udvides til andre relevante erhvervsakademiuddannelser. Samtidig bør det overvejes, om omfanget af ordningen med fordel kan udvides fra de nuværende 4 uger.

Der er behov for bedre sammenhæng og større smidighed i det videregående uddannelsessystem, så der er reelle muligheder for at bygge til og ovenpå, uanset om man har valgt den erhvervs- og professionsrettede eller akademiske vej gennem det videregående uddannelsessystem.

Derfor foreslår FH:

- > **Gennemsigtighed omkring optagelseskrav på tværs af uddannelsesniveauer.** Uddannelses- og Forskningsministeriet skal understøtte en større gennemsigtighed omkring mulighederne for optagelse på tværs af uddannelsesniveauer og uddannelsesinstitutioner.
- > **Sammenhæng i optagelseskrav for beslægtede kandidatuddannelser.** Uddannelses- og Forskningsministeriet skal i samarbejde med universiteterne udarbejde et katalog, som kategoriserer beslægtede kandidatuddannelser. Professionsbacheloruddannede skal have adgang til alle kandidatuddannelser i samme gruppe uafhængigt af udbudssted.
- > **Mere vejledning om uddannelsesveje.** Der er behov for mere vejledning om de muligheder, der er i fuldtidsuddannelsessystemet for personer, der har en erhvervsakademi- eller en professionsbacheloruddannelse.
- > **Adgang til supplerung skal foregå efter endt professionsbacheloruddannelse.** Der er behov for en klar beskrivelse af suppleringskrav, og supplerung bør altid foregå efter tilkendegivelse om optagelse på uddannelsen, betinget af at ansøgeren består den påkrævede supplerung.
- > **Deltagerbetaling for supplerung skal afskaffes.** Supplerung kan være afgørende for at give reelle videreuddannelsesmuligheder. Derfor skal deltagerbetaling i forbindelse med supplerung afskaffes.
- > **Udfordringer ved og brug af supplerung skal undersøges.** Det foreslås, at Uddannelses- og Forskningsministeriet afdækker, hvor mange professionsbachelorer, der ansøger om optagelse på en kandidatuddannelse samt omfang og pris på den faglige supplerung, som evt. kræves.

Bedre rammer for uddannelse gennem hele arbejdslivet

Der er behov for, at politikerne tager et større medansvar i forbindelse med VEU. Der er brug for bedre muligheder for økonomisk uddannelsesstøtte, og det skal være klart for den enkelte, hvilke muligheder der er.

Derfor foreslår FH:

- > **Statens Voksen Uddannelsesstøtte (SVU) på det videregående niveau skal styrkes.** Målgruppen for SVU skal udvides, så den som minimum også omfatter personer med en uddannelse på erhvervsakademi- og professionsbachelorniveau. Herudover skal den nuværende SVU-sats på videregående niveau hæves fra de nuværende 60 pct. af højeste dagpengessats for hele målgruppen.
- > **Kravet om, at uddannelser kun berettiger til SVU, såfremt de er tilrettelagt som heltidsuddannelse, skal fjernes.**
- > **Mere klar og forståelig kommunikation af regler for adgang til SVU.** Der skal være en klar formidling og vejledning tilgængelig via voksenuddannelse.dk.
- > **Administrationen af de forskellige støttemuligheder til VEU (VEU-bidrag og SVU) skal samles på ét sted.** Indgangen til ansøgning om støtte skal være den samme for alle.

Hvis uddannelsessystemet skal spille bedre sammen med arbejdsmarkedet, kræver det en større anerkendelse i det videregående uddannelsessystem af den uddannelsessøgendes samlede realkompetencer. Grundlæggende er der brug for en bedre sammenhæng og et fælles sprog på tværs af arbejdsmarked og uddannelsesverden.

Derfor foreslår FH:

- > **Deltagerbetaling for realkompetencevurdering [RKV] skal væk.** Det er et samfundsansvar, at der skabes bedre muligheder for at bygge oven på med nye kompetencer hele arbejdslivet. Derfor skal RKV gøres gratis for alle målgrupper.
- > **Der skal fastsættes mål for uddannelsesinstitutionernes arbejde med RKV.** Der er behov for at understøtte uddannelsesinstitutionernes arbejde med RKV, så det i højere grad prioriteres af lederne på de enkelte institutioner. Derfor skal der fastsættes decentrale mål i de institutionspecifikke, strategiske rammekontrakter.
- > **De praksisfaglige kompetencer skal tillægges større vægt i hele efter- og videreuddannelsessystemet.** Det skal afdækkes, om RKV også skal kunne give afkorting og adgang til masteruddannelserne på universiteterne.

Hvis vi som samfund har et ønske om, at flere skal bruge VEU-systemet, skal brugeren sættes i centrum. Det kræver mere gennemsigtighed og ensartethed samt større fokus på at sikre, at uddannelsesforløb gennemføres, så arbejdsgivere og medarbejdere ved, hvad de kan regne med.

Derfor foreslår FH:

- > **Deltagerbetalingen på alle VEU-moduler annonceres ét sted.** Det kan integreres som del af én indgang til VEU, som også skal indeholde information om geografisk placering, mødetidspunkter, mulighed for SVU mv., og så skal der være mulighed for at tilmelde sig kurser.
- > **Deltagerbetalingen på akademi- og diplomuddannelser skal være mere ensartet.** De gældende retningslinjer for fastsættelse af deltagerbetaling skal ændres. Eksempelvis ved at indføre et spænd for variationen i deltagerbetaling samt øget overvågning af deltagerpriserne på VEU.
- > **Bedre koordinering skal give brugeren visshed om, at efteruddannelsesstilbud gennemføres.** Derfor skal der laves forsøg med mulige samarbejdsmodeller for at understøtte, at uddannelsesinstitutionerne samarbejder og koordinerer udbuddet og gennemførelsen af VEU. Herudover foreslås det, at institutionerne som led i deres årsberetninger redegør for gennemførte og aflyste VEU-moduler.
- > **Taksterne skal bruges mere aktivt til at understøtte udbuddet af VEU.** Det foreslås, at mulige modeller for at understøtte oprettelse af mindre hold afsøges. Det kan fx ske ved en forsøgsordning med differentierede takster, hvor de første [fx fra 1-5] tilmeldte på et modul udløser en højere takst end de næste [fra 5 og op]. Herudover bør det undersøges, om taksterne kan understøtte, at institutionerne samarbejder og koordinerer afholdelse af VEU.
- > **Arbejdsmarkedets parter skal indgå formelt i de faglige fællesudvalg for deltidsuddannelserne.** For at styrke deltidsuddannelserne og understøtte at der uddannes til arbejdsmarkedets behov, foreslås det, at arbejdsmarkedets parter får formelt plads i de faglige fællesudvalg.
- > **Der skal oprettes en uddannelsesfond for at understøtte brugen af VVEU.** Uddannelsesfonden skal gennem tilskud til uddannelse bidrage til et uddannelsesløft på videregående niveau. Ordningen skal gælde for både ufaglærte og faglærte personer samt personer til og med professionsbachelorniveau, som er i beskæftigelse.
- > **Forsøgsordning om adgang til diplomuddannelser skal udvides.** Det foreslås, at Uddannelses- og Forskningsministeriets forsøgsordning, som giver adgang til diplomuddannelserne uden yderligere to års erhvervs erfaring bredes ud, så den bl.a. også omfatter personer med en erhvervsakademiuddannelse samt øvrige relevante uddannelser på samme niveau.

2. Klare og fleksible uddannelsesveje

Uddannelse giver viden og færdigheder og bidrager til dannelse. Uddannelse giver dermed et godt udgangspunkt for, at den enkelte kan tage del i fællesskaber og deltage aktivt som borger i samfundet, ligesom det giver et stærkt grundlag for beskæftigelse. Uddannelse betyder også, at den offentlige sektor og private virksomheder kan få de kompetencer, de har brug for.

Optaget på de videregående uddannelser er steget markant over de seneste årtier fra ca. 19.000 i 1980 til over 69.000¹ i 2020. Det er dog vigtigt, at vi uddanner med blik for, hvilke kompetencer der er brug for i samfundet. Derfor skal vores uddannelsessystem have fokus på arbejdsmarkedets kompetencebehov, og tilrettelægges så det sikres, at de nyuddannede kommer i relevant beskæftigelse efter endt uddannelse.

Fremskrivninger viser², at vi i Danmark inden for en kort årrække vil komme til at mangle tusindvis af personer med en erhvervsakademi- eller professionsbacheloruddannelse, hvis ikke vi uddanner flere, end vi gør i dag. Allerede i dag er det inden for nogle fagområder svært at rekruttere kvalificeret arbejdskraft. Mens der på andre uddannelsesområder står en række nyuddannede, som har svært ved at finde relevant beskæftigelse.

Set over de sidste 15 år er der sket en markant udvikling i de unges uddannelsesvalg. I 2005 valgte ca. 60 pct. af en ungdomsårgang en gymnasial uddannelse, mens knap 30 pct. valgte en erhvervsuddannelse. I 2020 var det mere end 70 pct. af en ungdomsårgang, der søgte en gymnasial

uddannelse, mens kun 20 pct. søgte en erhvervsuddannelse efter 9. eller 10. klasse³.

Valget af en gymnasial uddannelse og senere en lang videregående uddannelse er blevet den gængse vej for mange unge. Figur 1 viser, hvordan en ungdomsårgang forventes at uddanne sig, hvis uddannelsessystemet og de unges uddannelsesmønster i fremskrivningsperioden er som i dette skoleår [og skoleåret før]. Figuren viser, at andelen, der forventes at opnå en kandidatuddannelse, har været stigende over en længere årrække, om end andelen er faldet lidt over de seneste år. 17,5 pct. af de elever, som afsluttede 9. klasse i 2005, forventes at opnå en kandidatuddannelse, mens andelen tilsvarende var 26,9 pct. i 2018.

For de unge kan uddannelsesvalget handle om ikke at lukke døre⁴. I det lys kan vejen fra gymnasiet til en kandidatuddannelse virke overskuelig og tryk, fordi der i kraft af retskravet til en naturlig overbygning på bacheloruddannelsen er en forudsigelig vej videre i uddannelsessystemet. Den erhvervs- og professionsrettede vej gennem det videregående uddannelsessystem er i sammenligning med den akademiske vej mindre gennemsigtig og derved potentielt også mindre attraktiv for de unge, der har gennemført en ungdomsuddannelse, og skal vælge en videregående uddannelse.

Det er FH's vision, at der skabes en klar, attraktiv og fleksibel vej fra ungdomsuddannelserne – ikke mindst erhvervsuddannelserne – over erhvervsakademiuddannelser,

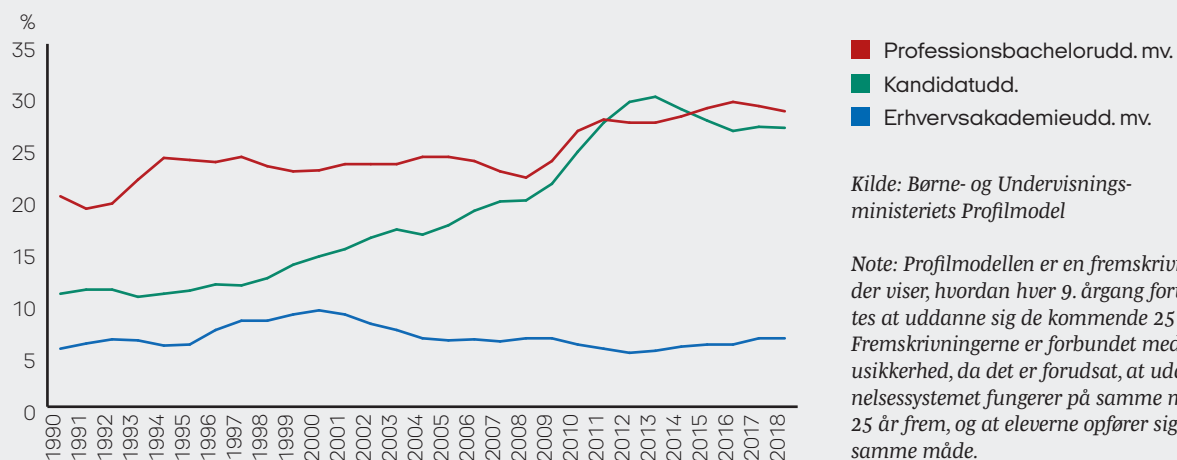
¹ Uddannelses- og Forskningsministeriet, Den Koordinerede Tilmelding.

² Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2021; "Danmark mangler 99.000 faglærte i 2030, Tema: Ubalancer på arbejdsmarkedet".

³ På baggrund af Børne- og Undervisningsministeriets tal om 9. og 10. klassernes tilmeldinger til ungdomsuddannelserne. Der indgår ikke i opgørelsen ældre ansøgere, der søger ungdomsuddannelser uden at komme direkte fra grundskolen.

⁴ Danmarks Evalueringsinstitut, 2019; Uddannelsesvalg i 9. klasse – Unges vej mod ungdomsuddannelse.

Figur 1: Forventet videreuddannelsesfrekvens for ungdomsårgang

professionsbachelor- og top-up-bacheloruddannelser til kandidat- og masterniveauet. Og at den erhvervsfaglige og den gymnasiale vej skal sidestilles, når det gælder mulighederne for at tage en videregående uddannelse.

Klare og fleksible uddannelsesveje

Hvis det skal lykkes at ændre fordelingen i optaget på de videregående uddannelser, er der behov for, at uddannelse i højere grad skal ses som byggeklodser, hvor der hele arbejdslivet er gode muligheder for at sætte nye klodser på. Det gælder det ordinære videreuddannelsessystem såvel som i efter- og videreuddannelsessystemet. Uddannelsessystemet skal ses som ét sammenhængende system.

Et sammenhængende videregående uddannelsessystem skal bane vejen for, at de, der kan og vil, får reelle, gode muligheder for at bygge til og oven på.

Det forudsætter bedre videreuddannelsesmuligheder på tværs af uddannelsesinstitutioner og uddannelsesniveauer, mere gennemsigtighed og fleksibilitet i adgangen til de videregående uddannelser.

Det er afgørende, at vi får styrket den erhvervs- og professionsrettede videregående uddannelsessektor, så vi får de rette kompetencer – både til det offentlige og private arbejdsmarked. Og det er vigtigt, at vi giver bedre muligheder for at tage en videregående uddannelse, fx hvis man kommer med en erhvervsuddannelse.

Dette kapitel omhandler de centrale udfordringer i forhold til vejene gennem det ordinære videregående uddannelsessystem, samt FH's forslag til hvordan vi løser dem.

2.1 Udfordring: Fasttømrede forestillinger og manglende mobilitet påvirker uddannelsesvalget

Der er en klar sammenhæng mellem unges uddannelsesniveau og forældrenes uddannelsesniveau. En stor del af de børn, der har kortere uddannede forældre med lave indkomster, får en erhvervsuddannelse. Hvorimod mange af de børn, hvis forældre har høje indkomster og et højt uddannelsesniveau, får en lang videregående uddannelse⁵.

Fasttømrede forestillinger om uddannelsesvalg er også afspejlet i det videregående uddannelsessystem. Knap halvdelen af de videregående uddannelser i Danmark har en skæv kønsbalance⁶, og der er en tendens til, at nogle unge vælger uddannelser fra, hvor de vil tilhøre kønsminoriteten. De unges uddannelsesvalg påvirker arbejdsmarkedet, hvor brancher og professioner dermed let forbliver kønsopdelte – generelt domineres velfærdsprofessionerne af kvinder, mens fagområder såsom naturvidenskab, teknisk videnskab, det it-faglige område mm. [STEM-erhvervene⁷] generelt domineres af mænd⁸.

Uddannelsesvalget er således begrænset af en række faktorer, som man skal være opmærksom på, så den enkelte får de bedste muligheder for at forløse sit potentiale. Samtidig må det forventes, at frafaldet blandt studerende, som ikke vælger "frit," vil være højere, og omvendt at trivslen vil være lavere⁹.

Det kræver et større fokus på diversitet så tidligt som muligt, dvs. allerede i dagtilbud og grundskolen, men også efterfølgende på ungdomsuddannelsesinstitutionerne og i det videregående uddannelsessystem.

Pædagoger, lærere og vejledere skal klædes fagligt på til den vigtige rolle, de spiller i forhold til børn og unges dannelse og normforståelse, herunder tilbydes relevant efter- og videreuddannelse. Gennem deres arbejde med børn og unge kan de være med til at understøtte, at kommende generationer vil opleve flere reelle uddannelsesmuligheder.

Et greb til at understøtte den sociale mobilitet yderligere¹⁰ er at synliggøre de eksisterende uddannelsesveje og sikre bl.a. erhvervsuddannede en lettere vej ind i de videregående uddannelser, end det er tilfældet i dag.

⁵ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, november 2019; *Dine forældres socialklasse har stor betydning for din uddannelse.*

⁶ Ifølge Danmarks Akkrediteringsinstitution findes der ikke en officiel definition af, hvornår en uddannelse har en skæv kønsfordeling, men der er flere eksempler på, at det defineres som, at minoritetskønnet udgør 25 % eller mindre af de studerende på en uddannelse.

⁷ STEM er en samlebetegnelse for uddannelser inden for Science, Technology, Engineering og Mathematics.

⁸ Danmarks Akkrediteringsinstitution (2020); *Hvor kønt ser det ud?*

⁹ Danmarks Akkrediteringsinstitution (2020); *Hvor kønt ser det ud?*

¹⁰ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, november 2019; *Mønsterbrydere vælger erhvervsuddannelserne.*

HVAD SKAL DER TIL?

Det er vigtigt, at vores uddannelsessystem giver alle unge de samme muligheder uanset etnicitet, køn, forældres uddannelsesbaggrund mv. til gavn for den enkelte og for samfundet.

Derfor foreslår FH:

- > **Øget fokus på vejledning om muligheder for videregående uddannelse.** Vejledning skal bidrage til at vise paletten af uddannelsesmuligheder og få de uddannelsessøgende til at reflektere over deres uddannelsesvalg. Det gælder både mulighederne i forlængelse af en ungdomsuddannelse og senere i arbejdslivet. Det er derfor en indsats, som begynder allerede i grundskolen i forbindelse med valg af ungdomsuddannelse. Herudover skal der være øget fokus på vejledning som led i optagelse på en videregående uddannelse, fx ved besøgsdage på uddannelserne eller styrket brobygning mellem ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. Endelig skal der være fokus på de udvidede opgaver, der nu ligger i Studievalg Danmark i forhold til vejledning om erhvervsuddannelse.
- > **Vejlederuddannelserne skal evalueres.** Det skal afdækkes, om vejlederne er klædt bedst muligt på til den vigtige vejledningsopgave. Det foreslås derfor, at vejledernes uddannelsesmuligheder kigges efter, og at vejlederuddannelserne evalueres, herunder især diplomuddannelsen i uddannelses-, erhvervs- og karrierevejledning.
- > **Uddannelsesinstitutionerne skal arbejde strategisk på at styrke diversiteten i de videregående uddannelser.** Det er vigtigt, at de videregående uddannelsesinstitutioner arbejder for at skabe rammerne for et mere mangfoldigt optag. Derfor skal der sættes lokale mål i institutionernes strategiske rammekontrakter, så ubalancerne i forhold til social baggrund, køn og etnicitet på institutionsniveau over tid kan blive mindre. Institutionerne skal i forbindelse med rekruttering og optag have fokus på, at kampagner mv. tilrettes, så det understøtter en bedre balance i de videregående uddannelser, når det gælder køn og etnicitet, mv.

2.2 Udfordring: Ulige muligheder i adgangen til de videregående uddannelser

De gymnasiale uddannelser [stx, hhx, htx, hf og eux] er studieforbredende uddannelser. Eux skiller sig i den sammenhæng ud ved at være en erhvervsuddannelse med indbyggede gymnasiale fag, som betyder, at man også får en erhvervsfaglig studentereksamen. Det videregående uddannelsessystem har dog i høj grad fokus på overgangen fra de gymnasiale uddannelser, hvorved erhvervsuddannelserne risikerer at fremstå som et mindre attraktivt uddannelsesvalg.

Det ses fx i forhold til optagelsessystemet, som i vidustrækning er baseret på karakterer som udvælgelsesmetode. Når der er flere kvalificerede ansøgere end uddannelsespladser, optages der efter kvotesystemet, jf. boks 1.

Optagelsessystemet giver på den måde en forrang til unge, der kommer med en gymnasial uddannelsesbaggrund, mens øvrige ansøgere til de videregående uddannelser må konkurrere om færre uddannelsespladser¹¹.

Kvote 2 giver bedre mulighed for at få viden om faglig motivation hos de uddannelsessøgende og forventningsafstemme i forhold til uddannelsens sigte. Til gengæld er udvælgelseskriterierne i kvote 2 mindre gennemsnitlige end karakterer, og undersøgelser viser, at udvælgelseskriterierne i kvote 2 endda kan være mere socialt skæve end karakterer¹². Udvalgs-kriterierne kan også variere på tværs af samme uddannelse, hvis den udbydes flere steder. Det giver stor uigennemsnitlighed for den enkelte ansøger og stiller store krav til vejledningen rettet mod det videregående uddannelsessystem.

Det er vigtigt, at der er gennemsnitlige, smidige og fair optagelsesvilkår på de videregående uddannelser for alle,

hvis vi skal have flere til at vælge de områder, hvor der i dag er rekrutteringsudfordringer. Ellers vil erhvervsuddannelserne såvel som de professions- og erhvervsrettede videregående uddannelser kunne fremstå som et mindre attraktivt uddannelsesvalg.

Boks 1 Optagelsessystemet for de videregående uddannelser

Hvis der er flere ansøgere end uddannelsespladser, optages der efter kvotesystemet.

I kvote 1 sker der en udvælgelse på baggrund af karaktergennemsnit fra den adgangsgivende gymnasiale eksamen.

Kvote 2 er for ansøgerne, som ikke har det nødvendige karaktergennemsnit, eller som kommer med en anden uddannelsesbaggrund, eksempelvis en erhvervsuddannelse. Her kan en række øvrige objektive og faglige kriterier vægtes, fx motivation, studiepotentiale, erhvervs erfaring, karakterer i udvalgte fag, frivillige aktiviteter mv.

Institutionerne fastsætter udvælgelseskriterier i kvote 2 og fordelingen mellem kvoterne. Den dominerende praksis på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne er 50/50, mens universiteterne i høj grad har vægt på kvote 1. Det er ikke muligt at optage alle studerende via kvote 1.

¹¹ Uddannelses- og Forskningsministeriet (september 2020); Evaluering af optagelsessystemet til de videregående uddannelser.

¹² Uddannelses- og Forskningsministeriet (september 2020); Evaluering af optagelsessystemet til de videregående uddannelser.

HVAD SKAL DER TIL?

Som samfund skal vi understøtte, at der er lige muligheder i adgangen til videregående uddannelse. Alle uddannelsessøgende uanset uddannelsesbaggrund og uafhængigt af køn, alder, etnicitet mv. skal have mulighed for at bygge til og oven på med en videregående uddannelse.

Derfor foreslår FH:

- > **Erhvervsuddannedes adgang til videregående uddannelse skal styrkes.** Erhvervsuddannede med to års erhvervs erfaring efter endt uddannelse, som har gennemført det nødvendige antal adgangsgivende almene fag, skal have direkte adgang til videregående uddannelse på linje med ansøgere med en gymnasial uddannelse.
- > **Erhvervelse af adgangsgivende fag skal kunne ske uden deltagerbetaling.** Personer med en erhvervsuddannelse, som ønsker at blive optaget på en videregående uddannelse, kan have behov for at supplere med specifikke adgangsgivende fag. Det skal sikres, at faglærte kan tilmelde sig de adgangsgivende fag uden deltagerbetaling.
- > **Mere viden om hvad der virker i kvote 2.** Kvote 2 giver mulighed for at fokusere på andet end karakterer ved optag til de videregående uddannelser. Men der er behov for mere viden om betydningen af forskellige udvælgelseskriterier, så uddannelsesinstitutionerne kan tilrettelægge gode optagelsesprocedurer, som kan understøtte optag af de fagligt mest motiverede og bidrage til lavere frafald.
- > **Fokus skal flyttes fra karakterer til faglig motivation.** Der skal indføres et karakterloft på fx 10 og være optagelsessamtaler på de uddannelser, hvor adgangskvotienten er højere. Det skal sikre fokus på faglig motivation og mindske det karakterræs, der ses blandt mange unge i dag.
- > **Optagelsesprøver skal også tage udgangspunkt i relevante praksisfaglige krav.** Optagelsesprøver til erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelser skal i højere grad have fokus på praksisfaglighed og relevant erhvervs erfaring for at understøtte, at alle talenter kommer i spil.
- > **Øget gennemsigtighed og mere ensartede kriterier for optag via kvote 2.** Uddannelses- og Forskningsministeriet skal understøtte institutionernes arbejde med kvote 2-optaget for at sikre en højere gennemsigtighed for ansøgerne om, hvilke adgangskriterier, der gør sig gældende. Der skal i den sammenhæng også trækkes på erfaringerne fra arbejdet i RKV-arbejdsgruppen i forhold til at understøtte en øget anerkendelse af kompetencer, som er erhvervet uden for det formelle uddannelsessystem.
- > **Ansøgere skal have ret til at få en forpligtende meritafklaring.** Ansøgere til videregående uddannelser skal oplyse om gennemførte uddannelseselementer fra andre videregående uddannelser og beskæftigelse, der kan antages at give merit. Men selvom der i dag er grundlag for formel merit i et eller flere fag, fører det ikke nødvendigvis til merit i praksis. En ret til forpligtende meritafklaring i forbindelse med optaget vil skabe mere klarhed for den uddannelsessøgende. Herudover bør der udarbejdes fælles retningslinjer for merit inden for beslægtede kandidatuddannelser på universiteterne og tilsvarende for erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelser på erhvervsakademier og professionshøjskoler, så man undgår tvivlsspørgsmål.
- > **Der skal være gode og synlige muligheder for vinteroptag.** I tillæg til kvote 1 og 2 skal der laves et særligt vinteroptag via Den Koordinerede Tilmelding [KOT]. Hensigten er at understøtte uddannelser med opstart om vinteren og skabe mere klarhed om mulighederne for vinteroptag.
- > **Praktikum til studenter skal være en permanent ordning.** Unge med en gymnasial baggrund skal have mulighed for værkstedsundervisning, når de bliver optaget på visse tekniske erhvervsakademiuddannelser. Det kan løfte deres praktiske kompetencer som introduktion til studiet, så risikoen for frafald mindskes. Derfor skal den nuværende treårige forsøgsordning, som slutter i 2021, for erhvervsakademiuddannelserne til automationsteknolog, driftsteknolog og energiteknolog, gøres permanent og udvides til andre relevante uddannelser. Samtidig bør det overvejes, om omfanget af ordningen med fordel kan udvides fra de nuværende 4 uger.

2.3 Udfordring: For lidt smidighed i overgange på tværs af det videregående uddannelsessystem

Der skal være gode, reelle muligheder for at bygge til og oven på en gennemført uddannelse, også for dem, der ikke har valgt den akademiske vej.

Det gælder blandt andet bedre adgang for professionsbachelorere til relevante kandidatuddannelser og erhvervsakademiuddannedes adgang til top-up-uddannelser. Det er også centralt, at der er relevante videreuddannelsesmuligheder inden for de enkelte professioner og brancher,

så det er muligt at videreudanne sig uden at skifte spor. For selvom uddannelsesmulighederne er blevet flere over de senere år, er vi ikke i mål.

At perspektivet for videreuddannelse er vigtigt ved uddannelsesvalget understøttes af en analyse fra EVA, der peger på, at uddannelse udover at give adgang til et job, også kan være et springbræt til en kandidat- eller masteruddannelse.

I analysen blandt de optagne på erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelserne i 2016 angiver en forholdsvis stor andel, svarende til 28 % af kommende studerende på professionshøjskolerne og 25 % på erhvervsakademierne, at de forventer at gennemføre mindst en kandidatuddannelse i deres liv¹³.

Studerende kan i dag supplere en professionsbacheloruddannelse for at opfylde adgangskravene til en kandidatuddannelse, dog højst i et omfang på op til 30 ECTS-point og kun hvis universiteterne udbyder suppleringsfag. Det er ofte usikkert at søge optagelse på en kandidatuddannelse med afsæt i en professionsbacheloruddannelse, da selektionskriterierne og de faglige suppleringskrav er uklare, samtidig med at det ikke er tydeligt, hvor mange – om nogen – pladser der er til rådighed for andre end universiteternes egne studerende.

Dette, kombineret med at faglig supplerer er tidskrævende og finansielt omkostningsfyldt for ansøgerne, skaber unødige bump på vejen for professionsbachelorerne.

Case: Sygeplejersker adgang til kandidatuddannelsen i folkesundhedsvidenskab

Sygeplejersker, der er uddannet efter 2001, har adgang til udvalgte kandidatuddannelser.

For andre relevante kandidatuddannelser er der forskel fra universitet til universitet i forhold til, hvilke uddannelser sygeplejersker har adgang til.

Som sygeplejerske kan man fx optages på folkesundhedsvidenskab på Syddansk Universitet, men ikke folkesundhedsvidenskab på Københavns Universitet. Dette skyldes, at universiteterne selv fastsætter optagelseskrav og kriterier.

¹³ Danmarks Evalueringsinstitut (2020); *Sociale forskelle i studerendes uddannelsesforventninger*.

Nogle universiteter forsøger at løse denne udfordring ved at give de studerede mulighed for at tage suppleringsfag for at opnå det fornødne antal ECTS, inden man afslutter sin professionsbacheloruddannelse. Men det er ikke en god løsning. Dels skal man tidligt i professionsbacheloruddannelsen tage stilling til, om man senere vil tage en kandidatuddannelse, dels er det krævende at følge to uddannelser samtidig. Dertil kommer, at der i disse tilfælde ikke er sikkerhed for at komme ind på kandidatuddannelsen, selv om man tager suppleringsfagene.

Problemet med den manglende smidighed findes også ved optag på overbygningsbacheloruddannelser (top-up uddannelser), der bygger oven på en erhvervsakademisk uddannelse. Her er der forskellige udvælgelseskriterier på de forskellige uddannelser, og nogle steder er de slet ikke beskrevet. Det gør det besværligt og uigennemsigtigt for den enkelte ansøger.

Den manglende gennemsigtighed på tværs af uddannelsesniveauer skal ses i sammenhæng med, at optag til top-up-uddannelser og kandidatuddannelser ikke er omfattet af det formelle optagelsessystem til de videregående uddannelser. Det peger på et behov for at styrke vejledningen både undervejs i uddannelsesforløbet, såvel som for de personer som senere i arbejdslivet ønsker at bygge oven på.

Case: Bioanalytikerens adgang til naturvidenskabelige kandidatuddannelser

Der er et stort ønske fra bioanalytikere om at få adgang til kandidatuddannelser med et naturvidenskabeligt indhold fx biokemi, molekylærbiologi og medicinal kemi.

Der er imidlertid kun direkte adgang med en bioanalytikeruddannelse til udvalgte sundhedsfaglige kandidatuddannelser og lignende mere humanistiske uddannelser.

Tidligere var det muligt efter professionsbacheloruddannelsen at få adgang til relevante suppleringskurser. Disse forløb er imidlertid lukket ned.

Nogle universiteter giver i stedet mulighed for supplerung i de naturvidenskabelige fag parallelt med professionsbacheloruddannelsen, en supplerung som skal være gennemført inden afslutningen på professionsbacheloruddannelsen. Det er dog heller ikke en holdbar løsning og udelukker færdigt uddannede professionsbachelorere i at forfølge disse karrieremuligheder.

HVAD SKAL DER TIL?

Der er behov for bedre sammenhæng og større smidighed i det videregående uddannelsessystem, så der er reelle muligheder for at bygge til og ovenpå, uanset om man har valgt den erhvervs- og professionsrettede eller akademiske vej gennem det videregående uddannelsessystem.

Derfor foreslår FH:

- > **Gennemsigtighed omkring optagelseskrav på tværs af uddannelsesniveauer.** Uddannelses- og Forskningsministeriet skal understøtte en større gennemsigtighed omkring mulighederne for optagelse på tværs af uddannelsesniveauer og uddannelsesinstitutioner, bl.a. ved at tydeliggøre antallet af uddannelsespladser, adgangskrav og udvælgelseskriterier. Adgangskrav og udvælgelseskriterier skal fremgå tydeligt på uddannelsesinstitutionernes hjemmesider. Dette gælder overgange fra erhvervsakademiuddannelser til top-up-uddannelser og fra professionsbacheloruddannelser til kandidatuddannelser.
- > **Sammenhæng i optagelseskrav for beslægtede kandidatuddannelser.** Uddannelses- og Forskningsministeriet skal i samarbejde med universiteterne udarbejde et katalog, som kategoriserer og samler beslægtede kandidatuddannelser i grupper. Professionsbacheloruddannede skal have adgang til alle kandidatuddannelser i samme gruppe uafhængigt af udbudssted.
- > **Mere vejledning om uddannelsesveje.** Det er i dag uklart, hvilke kandidatuddannelser der eksempelvis er adgang til for professionsbachelor. Der er derfor behov for mere vejledning om de muligheder, der er i fuldtidsuddannelsessystemet for personer, der har en erhvervsakademi- eller en professionsbacheloruddannelse. Vejledningen skal også omfatte støttemuligheder.
- > **Adgang til supplerung skal foregå efter endt professionsbacheloruddannelse.** Supplerung giver mulighed for at fortsætte på kandidatuddannelse, men det er ikke hensigtsmæssigt, når supplerung foregår parallelt med professionsbacheloruddannelsen. Der er behov for en klar beskrivelse af, hvad der kræves af supplerung, og supplerung bør altid foregå efter tilkendegivelse om optagelse på uddannelsen betinget af, at ansøgeren består den påkrævede supplerung.
- > **Deltagerbetaling for supplerung skal afskaffes.** Supplerung kan være afgørende for at give reelle videreuddannelsesmuligheder. Derfor skal deltagerbetaling i forbindelse med supplerung afskaffes.
- > **Udfordringer ved og brug af supplerung skal undersøges.** Der mangler viden om professionsbachelors reelle adgangsmuligheder til kandidatuddannelserne. For at skabe gode overgange på tværs af uddannelsesniveauer og uddannelsesinstitutioner foreslås det, at Uddannelses- og Forskningsministeriet afdækker, hvor mange professionsbachelor, der ansøger om optagelse på en kandidatuddannelse, om de optages på den ønskede kandidatuddannelse med eller uden krav om faglig supplerung, samt omfang og pris på den faglige supplerung, som evt. kræves.

3.0 Bedre rammer for uddannelse gennem hele arbejdslivet

Digitalisering, ny teknologi, flytning af opgaver mellem sektorer, reformer såvel som håndtering af samfundsudfordringer som fx klimaændringer forandrer store dele af vores arbejdsmarked. Senest har corona-pandemien haft stor betydning for, hvordan vi som samfund ser på vores uddannelser og på arbejdsmarkedet.

Denne udvikling på arbejdsmarkedet tilsiger et stort behov for løbende voksen-, efter- og videreuddannelse [her-efter VEU]. Nogle job vil forsvinde - næsten alle job vil blive forandret. Det stiller nye krav til medarbejdernes kompetencer både på det offentlige og private arbejdsmarked. Samtidig spiller efter- og videreuddannelse en vigtig rolle i forhold til at motivere og fastholde medarbejderne i deres job. Det gælder på tværs af medarbejdergrupper og uddannelsesniveauer.

Det er FH's vision, at der sikres bedre muligheder for uddannelse gennem hele arbejdslivet. For at gøre op med idéen om at være færdiguddannet skal det i højere grad være muligt for den enkelte medarbejder løbende gennem arbejdslivet at kombinere beskæftigelse, arbejdspladsbaseret læring og efter- og videreuddannelse.

Målsætningen er at skabe uddannelses- og karriereforløb, der gør det muligt for den enkelte at tilegne sig de kompetencer, der kræves for at bidrage til udviklingen på arbejdsmarkedet. Det forudsætter et sammenhængende, gennemsigtigt og fleksibelt uddannelses- og støttesystem, hvor alle har reelle videreuddannelsesmuligheder hele arbejdslivet – både når det gælder adgang til uddannelsessystemet og økonomien.

En del af løsningen er derfor at se på de barrierer, der er i det nuværende videregående VEU-system.

Det understøttes af en undersøgelse fra Oxford Research af de barrierer, som medarbejdere og arbejdsgivere oplever for at deltage i videregående voksen-, efter- og videreuddannelse [VVEU]. Analysen peger på fire gensidigt afhængige faktorer, der er afgørende for, at videreuddannelse sker i praksis. Medarbejderne og arbejdsgiverne skal være motiverede for og opleve et behov for at videreuddanne sig, men de skal også have viden om VEU-udbuddet. Herudover er det centralt, at der er et fagligt relevant udbud, samt at der er en reel adgang til VEU.

¹⁴ Oxford Research (2020); Barrierer for brug af videregående VEU – analyse af arbejdsgiveres og arbejdstageres barrierer for brug af videregående voksen-, efter- og videreuddannelse (VVEU). Rapporten er udarbejdet på foranledning af VEU-arbejdsgruppen, som er nedsat i regi af Trepartsaftale om styrket og mere fleksibel voksen-, efter- og videreuddannelse (2018-2021).

¹⁵ DEA (2020); Offentlige udgifter til videregående efteruddannelse halveret.

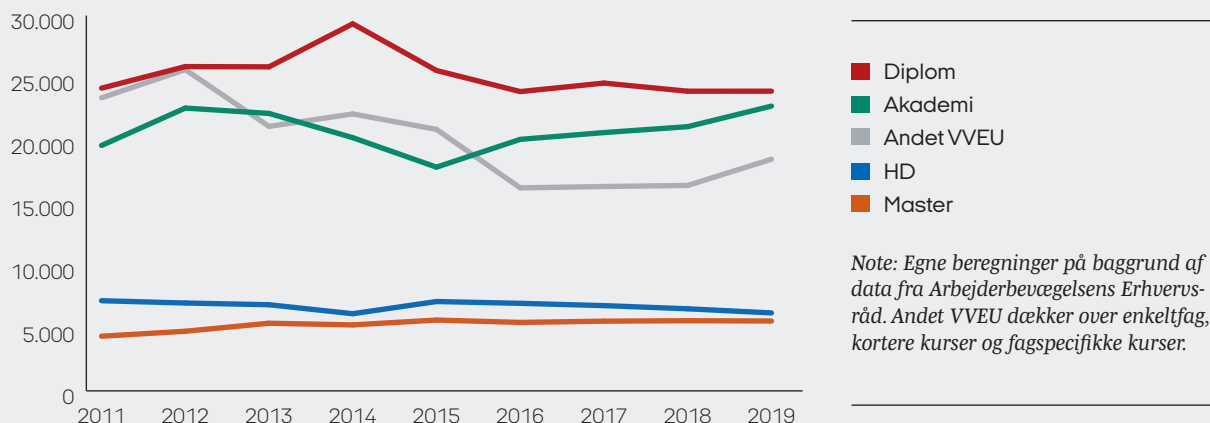
Mens udviklingen på arbejdsmarkedet peger på, at der er behov for at investere massivt i VEU, ligger de meget store – og vigtige – investeringer i uddannelse i dag især i starten af uddannelses- og karriereføløbet. I 2009 blev kun 4 pct. af de samlede offentlige midler til det videregående uddannelsesområde brugt til videregående efteruddannelse. Andelen er siden faldet yderligere til 1,3 pct. i 2018. Det er uhensigtsmæssigt, at der ikke også investeres mere i den løbende opkvalificering. Hvis det reelt skal være muligt at uddanne sig hele arbejdslivet, kræver det, at vi på alle niveauer investerer mere i den løbende VEU. Derfor er der behov for, at der samlet set investeres mere i videregående uddannelse.

Efter- og videreuddannelse er et samfundsansvar

VVEU er en vigtig samfundsmæssig investering, der understøtter den enkeltes fortsatte tilknytning til arbejdsmarkedet, og styrker de fælles muligheder i forhold til fx grøn omstilling, digitalisering og nye teknologier. Offentlig støttet VEU er vigtigt for at kunne fastholde og videreudvikle vores velfærdssamfund og et fleksibelt arbejdsmarked præget af omstillinger.

I takt med at levealderen stiger, skal vi også blive længere på arbejdsmarkedet. Her spiller VEU en stor rolle i forhold til at skifte spor i arbejdslivet og påtage sig nye funktioner på arbejdsmarkedet. Samtidig vil sporskifte kunne bidrage til at fastholde arbejdskraft inden for områder, hvor der mangler eller kommer til at mangle arbejdskraft. Sporskifte bør dog ske med respekt for og anerkendelse af de kompetencer og den erfaring, som medarbejderne allerede har erhvervet sig på arbejdsmarkedet.

Figur 2: Deltagere på VVEU

Figur 2 viser antal deltagere på VVEU i perioden 2011-2019. Samlet set er antal deltagere nogenlunde uændret på diplom-, HD- og masterniveau, hvorimod antallet af deltagere er steget på akademiveau. Antal deltagere i gruppen 'Andet VVEU', som blandt andet omfatter enkeltfag, kortere kurser og fagspecifikke kurser, er faldet markant.

Der er lavet forskellige analyser af effekterne og gevinsterne af VVEU, som viser, at der er en række positive effekter¹⁶. VVEU har tydelige positive effekter på beskæftigelsesfrekvensen, beskæftigelsesomfanget og sygefraværet. Ligesom VVEU understøtter mobiliteten på arbejdsmarkedet. VVEU har samtidig en betydelig positiv effekt på lønindkomsten. Den estimerede effekt ved deltagelse i et VVEU-modul på akademi- eller diplomniveau er 1.000-1.500 kr. om måneden. Personer, der gennemfører en hel akademi- eller diplomuddannelse frem for kortere forløb, opnår den største økonomiske gevinst svarende til ca. 3.000 om måneden.

Der er enighed om de positive effekter og gevinster af VVEU for den enkelte, men analyser viser samtidig, at den

samlede samfundsøkonomiske effekt – særligt på kort sigt – ikke nødvendigvis er positiv. Det skyldes blandt andet, at alle omkostningerne til VVEU afholdes på én gang i forbindelse med deltagelsen i efter- og videreuddannelsesforløbet, hvorimod gevinsterne høstes over en årrække.

Fleksibilitet i uddannelsessystemet kræver en fælles indsats

Det er afgørende, at vi har et uddannelsessystem med mange muligheder og uden blindgyder, også for dem der allerede er i arbejde. Det styrker mobiliteten på arbejdsmarkedet, og det giver den enkelte mod og lyst til mere uddannelse gennem hele livet.

Desværre oplever faglærte, som har bygget oven på med eksempelvis en hel akademiuddannelse, at mulighederne for at deltage i AMU-kurser og modtage VEU-godtgørelse er blevet forringede, fordi de har valgt at dygtiggøre sig og tage mere uddannelse. Det er et problem for de faglærte, der både bruger deres oprindelige faglærte uddannelse og den ny erhvervede videregående uddannelse.

¹⁶ KORA (2017); Effektevaluering af voksen- og efteruddannelsesindsatsen, DEA (2020): Løneffekter af videregående videre- og efteruddannelse.

Mere fleksibilitet i uddannelsessystemet stiller store krav til de videregående uddannelsesinstitutioner, som skal tænke uddannelse på en ny måde. Det gælder i forhold til uddannelsernes tilrettelæggelse og tilgængelighed, såvel som samarbejde på tværs af uddannelsesinstitutioner og uddannelsesniveauer. Det er en væsentlig barriere på flere institutioner, at VVEU ikke er en ledelsesmæssig prioritet, men ofte står i skyggen af de ordinære uddannelser¹⁷. Det er derfor vigtigt, at der er økonomiske incitament, der understøtter, at de videregående uddannelsesinstitutioner får bedre mulighed for at prioritere VVEU. Det skal understøttes fra centralt hold.

I tillæg hertil er det en udfordring, at uddannelsesinstitutionernes økonomi – efter fire år med omprioriteringsbidrag – er så presset, at det kan være svært at finde ressourcer til udvikling og etablering af nye VVEU-tilbud. Samtidig kan muligheden for at tilbyde skræddersyede kurser til offentlige og private arbejdsgivere være en barriere for at prioritere hele VVEU-forløb, hvis forløb, der er tilpasset den enkelte arbejdsplads, er mere rentable¹⁸.

Et godt og fleksibelt VVEU-system kan ikke stå alene. Der skal være plads og tid til at videreuddanne sig, ellers kommer hverdagen i vejen. Det er helt nødvendigt og til gavn for både medarbejderne og arbejdsgiverne. Nogle gange kræver det en kulturændring på arbejdspladsen, før det bliver til virkelighed, og en konkret strategi for hvordan man vil understøtte kompetenceudvikling på den enkelte arbejdsplads. En tydelig efteruddannelseskultur kan således også smitte af på motivationen og give et større

oplevet behov for VEU¹⁹. Endelig stiller det krav til den enkelte medarbejder om at tage et medansvar for at udvikle og vedligeholde sine kompetencer, så medarbejderen er attraktiv på arbejdsmarkedet.

Det er samtidig afgørende, at medarbejdere og arbejdsgivere kan få den nødvendige vejledning, hvis VVEU skal spille en større rolle på arbejdsmarkedet. Det gælder i forhold til viden om efter- og videreuddannelsesmuligheder samt muligheder for støtte, såvel som hjælp til hvad der så er relevant VVEU i den pågældende situation. Der er i trepartsaftalen om styrket og mere fleksibel voksen-, efter- og videreuddannelse [2018-2021] aftalt, at der skal være et mere sammenhængende voksen- og efteruddannelses tilbud. Det indebærer bl.a., at der etableres én indgang til VEU, så voksne uddannelses- og vejledningssøgende og arbejdsgivere kan få overblik, information og afklaring over relevante VEU-tilbud et samlet sted. Det er et vigtigt første skridt, men der er behov for mere.

Der skal således samlet set sættes ind på flere fronter, hvis det danske VEU-system skal styrkes, og FH's vision skal blive til virkelighed. Det kalder på en fælles indsats fra politikere, arbejdsmarkedets parter, uddannelsesinstitutioner, arbejdsgivere og medarbejdere.

I det følgende opridses nogle centrale udfordringer i VVEU-systemet, samt FH's forslag til hvordan vi løser dem.

¹⁷ Rambøll (2019); *Analyse af udbud af videregående VEU – Barrierer, drivkræfter og potentialer.*

¹⁸ Rambøll (2019); *Analyse af udbud af videregående VEU – Barrierer, drivkræfter og potentialer.*

¹⁹ Oxford Research (2020); *Barrierer for brug af videregående VEU.*

3.1 Udfordring: Utilstrækkelige støttemuligheder er en barriere for VVEU

VVEU er et vigtigt redskab i forhold til altid at kunne bygge oven på, uanset om udgangspunktet er en erhvervsuddannelse, en erhvervsakademi- eller professionsbacheloruddannelse. Og uden at miste tilknytningen til arbejdsmarkedet, imens man uddanner sig. Men udgifter til VEU er ofte en barriere. Dette gælder både i forhold til deltagerbetaling, kompensation for manglende løn og evt. vikardækning²⁰.

Skiftende regeringer har siden 2010 ændret og forringet mulighederne for Statens Voksenuddannelsesstøtte [SVU]. De gældende regler om SVU indebærer, at der er en begrænset adgang til SVU, som er forbeholdt faglærte og ufaglærte. Tidligere var personer med en videregående uddannelse også omfattet²¹. Herudover er satsen for SVU sat ned fra 100 pct. til 60 pct. af højeste dagpengesats.

Personer med en professionsbachelor- eller erhvervsakademiuddannelse har derfor kun mulighed for at få kompensation for evt. manglende indkomst via de overenskomstfastsatte kompetencefonde. For de grupper, hvor der ikke er kompetencefonde, sker VEU derfor ofte i fritiden. Konsekvensen kan også være, at nogle medarbejdere slet ikke kommer afsted.

Forringelserne (jf. boks 2) har haft den konsekvens, at finansieringsansvaret for VEU i høj grad er blevet flyttet over på medarbejderen, arbejdsgiverne og arbejdsmarkedets parter. Når arbejdsmarkedets parter skal finansiere både deltagerbetaling og lønkompensation, så rækker kompetencefondene eller individuelle midler ikke så langt, som de ellers ville have gjort.

Boks 2 Besparelser på SVU

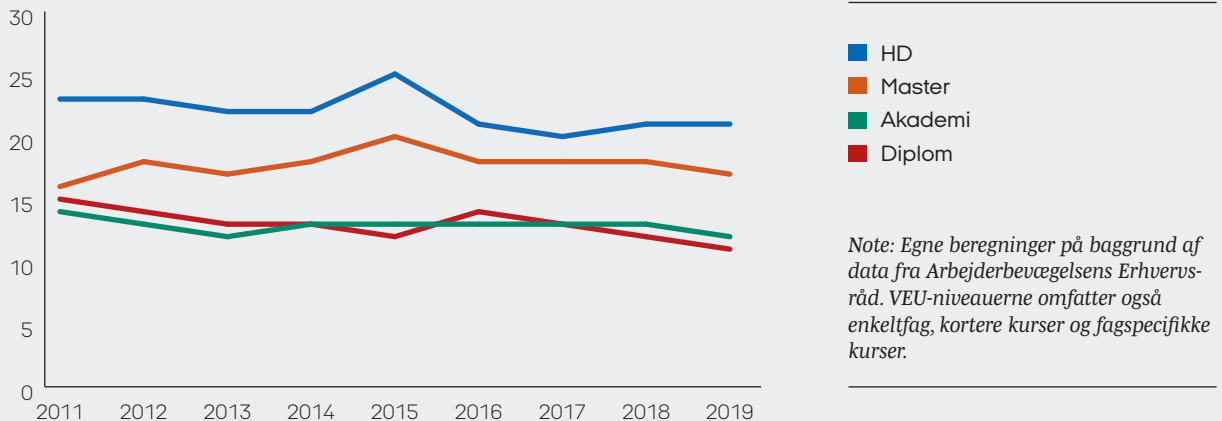
Statens Voksenuddannelsesstøtte (SVU) har igennem en årrække været underlagt besparelser:

- I 2011 blev SVU-satsen sænket fra 100 pct. af den højeste dagpengesats til 80 pct.
- På finansloven for 2014 blev muligheden for SVU afgrænset til personer med en uddannelse på erhvervsakademiniveau – dvs. personer med en professionsbacheloruddannelse eller en kandidatuddannelse kunne fra 2014 ikke få SVU i forbindelse med VEU.
- På finansloven for 2016 blev muligheden for SVU afgrænset til udelukkende at omfatte faglærte, og samtidig blev SVU-satsen sænket fra 80 til 60 pct. af højeste dagpengesats.
- I 2010 udgjorde SVU-udgifterne til videregående uddannelse knap 400 mio. kr., og i dag er udgiften godt 40 mio. kr. [opgjort i 2021-prisniveau].

²⁰ Oxford Research (2020); Barrierer for brug af videregående VEU.

²¹ Personer med en forældet videregående uddannelse er stadig omfattet.

Figur 3: ECTS-point pr. VVEU-deltager

Som figur 3 viser, er der en tendens til, at de personer, som deltager i VVEU, typisk har deltaget i kortere forløb²². Kortere forløb kan fx være enkeltmoduler frem for hele uddannelser. Der kan være gode grunde til, at et kortere forløb giver bedst mening for den enkelte og for arbejdsgiverne. Behovet er også forskelligt på tværs af brancher. Men det er vigtigt, at der også er tid og plads til, at arbejdstagere kan styrke deres kompetencer ved at tage en hel uddannelse, når der er behov for det. Det er samtidig værd at bemærke, at den faldende tendens også kan skyldes, at mulighederne for at få SVU er blevet forringede.

Aftalen om VEU-milliarden og Omstillingsfonden sigter mod at adressere deltagerbetalingen inden for udvalgte områder og en afgrænset målgruppe. Med VEU-milliarden blev der således afsat midler til at øge taxametertilskuddet på en række tekniske og produktionsrettede akademiuddannelser. Med Omstillingsfonden blev der for faglærte og ufaglærte mulighed for at få refunderet deltagerbeta-

ling til akademi- og diplommoduler. Men vi må se i øjnene, at voksne mennesker med faste udgifter og en familie kan have vanskeligt ved at deltage i VEU, hvis der ikke er en eller anden form for kompensation i forhold til manglende løn.

En række administrative krav og regler indebærer derudover, at den faktiske adgang til SVU begrænses yderligere. For det første er muligheden for SVU til et konkret uddannelsesmodul bundet op på et krav om, at modulet er tilrettelagt på heltid. Det indebærer, at et modul på 10 ECTS-point maksimalt må strække sig over 8,7 uger. Det kan være en udfordring for mange voksne, som ud over undervisning og lektier skal passe både arbejde og familie. Krav om heltidsuddannelse kan ligeledes gøre det vanskeligt for den enkelte at deltage, da det for nogle arbejdsgivere kan være svært at undvære den pågældende medarbejder de dage, hvor uddannelsen foregår.

²² EVA (2020); *Aktiviteten inden for offentligvideregående VEU – udviklingen fra 2005 til 2007 på akademi-, diplom- og masterniveau.*

Herudover er der et samlet loft over SVU til videregående uddannelse på 40 uger. Det betyder, at en medarbejder, der har gennemført en akademiuddannelse med SVU, ikke kan få mere SVU, hvis der er behov for mere VVEU.

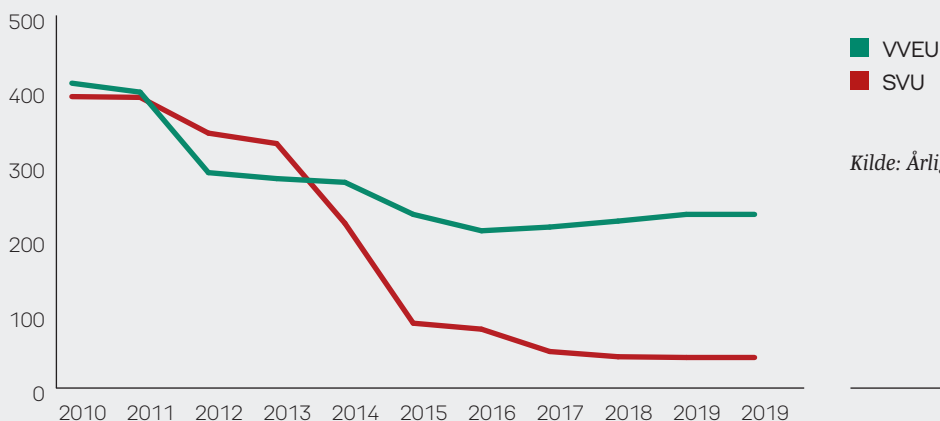
Støttemulighederne er meget komplekse. Såvel størrelsen på ydelsen som mulighederne for støtte afhænger dels af, hvilken uddannelsesmæssig baggrund man har, dels af hvilke uddannelser, der ønskes støtte til. De komplekse regler er uigennemskuelige og kan udgøre en barriere i sig selv.

Figur 4 viser de faktiske statslige udgifter til SVU og VVEU i perioden 2010-2019²³. Som det ses af figuren, er udgifterne til SVU og VEU tæt forbundne – dvs. når vilkårene for

SVU forringes, påvirker det VEU negativt. Det kan samtidig konstateres, at de årlige udgifter til SVU i dag udgør ca. 1/10 af udgifterne i 2010.

I den sidste del af perioden er VEU-aktiviteten og dermed udgifterne stigende, hvilket tilskrives Omstillingsfonden, som dækker en stor del af deltagerbetalingen for VEU-brugerne. Opgørelser over forbruget i Omstillingsfonden viser, at der er givet tilskud til deltagerbetaling til godt 4.000 og 11.000 moduler i henholdsvis 2018 og 2019. Omstillingsfonden påvirker VEU-bevillingen positivt i 2018 og 2019.

Figur 4. Faktiske statslige udgifter til VVEU og SVU (2021-prisniveau mio. kr.)

²³ For at vise de rene statslige udgifter til VEU er der lavet et fradrag for takstforhøjelserne som følge af "Aftale om 1 mia. kr. til mere og bedre voksen- og efteruddannelse". Fradraget svarer til udgiftsprofilen til takstforhøjelser, dvs. 26 mio. kr. i 2015, 52 mio. kr. i perioden 2016-2019 og 11 mio. kr. i 2020.

HVAD SKAL DER TIL?

Der er behov for, at politikerne tager et større medansvar i forbindelse med VEU. Der er brug for bedre muligheder for økonomisk uddannelsesstøtte, og det skal være klart for den enkelte, hvilke muligheder der er.

Derfor foreslår FH:

- > **SVU på det videregående niveau skal styrkes.** Der skal gøres op med de løbende besparelser af SVU, som betyder, at det i dag alene er faglærte, der deltager i VVEU, som har adgang til SVU og kun svarende til 60 pct. af højeste dagpengesats. Målgruppen for SVU skal udvides, så den som minimum også omfatter personer med en uddannelse på erhvervsakademi- og professionsbachelorniveau. Herudover skal den nuværende SVU-sats på videregående niveau hæves fra de nuværende 60 pct. af højeste dagpengessats for både faglærte og personer med en erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelse.
- > **Kravet om, at uddannelser kun berettiger til SVU, såfremt de er tilrettelagt som heltidsuddannelse, skal fjernes.** Kravet betyder, at såvel den uddannelsessøgende som arbejdsgiveren er afhængig af uddannelsesinstitutionernes tilrettelæggelse af forløb og ikke har mulighed for at sprede uddannelsen ud, hvilket ellers for nogle vil kunne passe bedre ind sammen med arbejds- og familielivet i øvrigt.

- > **Mere klar og forståelig kommunikation af regler for adgang til SVU.** Det sprog, der gøres brug af i dag, er indforstået og retter sig mod personer, der allerede er inde i terminologien. Fx tales der om, at "deltidsuddannelser" skal tages på "heltid", og at der skal søges om "orlov" hos arbejdsgiver. Der skal være en klar formidling og vejledning tilgængelig via voksenuddannelse.dk
- > **Administrationen af de forskellige støttemuligheder til VEU (VEU-bidrag og SVU) skal samles på ét sted.** Indgangen til ansøgning om støtte skal være den samme for alle. Dermed undgås det, at den enkelte farer vild i at finde frem til evt. støttemuligheder.

Det skal være muligt, at efter- og videreudanne sig som en naturlig del af arbejdslivet, uanset hvornår behovet opstår. Det kunne på længere sigt fx ske ved, at alle efter en ungdomsuddannelse har ret til det samme antal års betalt videregående uddannelse og et tilsvarende antal års uddannelsesstøtte, som kan anvendes fleksibelt i løbet af arbejdslivet, når behovet opstår.

3.2 Udfordring: Behov for større anerkendelse af kompetencer, som ikke er erhvervet i det formelle uddannelsessystem

Det videregående VEU-system anerkender og udnytter i dag ikke i tilstrækkelig grad de uddannelsessøgendes kompetencer og forudgående erfaringer. Det gælder uanset, om det er kompetencer, som medarbejderen har opnået gennem arbejdsopgaver, private uddannelser, efteruddannelse uden for det formelle uddannelsessystem eller tidligere gennemførte heltidsuddannelser mv²⁴. Tallene for hvor mange, der i praksis får en realkompetencevurdering [RKV] taler for sig selv. Kun ca. 100 personer fik en RKV i 2017. Det er langt fra godt nok.

Den manglende oversættelse mellem arbejdsmarked og uddannelsessystem er en væsentlig barriere, som også skal ses i sammenhæng med, at det set fra brugerens perspektiv kan virke besværligt og uigennemskueligt at få lavet en RKV. Hertil mangler der oplysning om mulighederne for brug af uddannelsesinstitutionerne.

Endelig er de medarbejdere, som arbejder med RKV, ikke altid klædt tilstrækkeligt på til opgaven, hvilket igen peger på udfordringer med institutionernes kvalitetssikring af RKV-arbejdet²⁵.

Potentialet er ellers til at få øje på. RKV kan anvendes til at give adgang til uddannelse, selvom ansøgeren ikke har det krævede formelle uddannelsesniveau, ligesom merit

for allerede erhvervede kompetencer kan afkorte uddannelsesforløb. Øget anerkendelse af realkompetencer kan således give en nemmere adgang til uddannelsessystemet. Det vil ikke mindst give faglærte, erhvervsakademiuddannede og professionsbachelorere en lettere vej i det videregående uddannelsessystem. Det er gavnligt for den enkelte og for samfundet, og det kan øge motivationen for uddannelse og mobiliteten på arbejdsmarkedet. Behovet for RKV må forventes at blive større i takt med et stigende omstillingsbehov og stadig flere muligheder for selv at sammensætte uddannelseselementer hos både offentlige og private udbydere.

Det er samtidig nødvendigt at adressere de økonomiske barrierer. Uddannelsesinstitutionerne har i dag ikke et tilstrækkeligt økonomisk incitament til at udføre flere RKV'er. Det gør sig særligt gældende i forhold til afkortning af uddannelsesforløb, fordi uddannelsesinstitutionen mister taxametertilskud for de uddannelseselementer, som godskrives. Derudover vil afkortning af uddannelsesforløb kunne udfordre institutionernes tilrettelæggelse af undervisningen. RKV udgør også en betydelig udgift for medarbejdere, der har en videregående uddannelse, da de skal betale et gebyr for at få foretaget en RKV. Det kan få færre til at ansøge om en RKV.

²⁴ Realkompetencer er en persons samlede viden, færdigheder og kompetencer uanset hvor og hvordan, de er erhvervet. Det kan være teoretiske eller praksisnære kompetencer, der er opnået i det formelle uddannelsessystem eller på arbejdspladsen, men det kan også være erfaringer fra foreningslivet, private eller offentligt udbudte kurser uden ECTS-point mv.

²⁵ EVA (2019); Realkompetencevurdering (RKV) på Voksen-, efter- og videreuddannelsesområdet i Danmark – udviklingen fra 2010 til 2018.

HVAD SKAL DER TIL?

Hvis uddannelsessystemet skal spille bedre sammen med arbejdsmarkedet, kræver det en større anerkendelse i det videregående uddannelsessystem af den uddannelsessøgendes samlede realkompetencer. Grundlæggende er der brug for en bedre sammenhæng og et fælles sprog på tværs af arbejdsmarked og uddannelsesverden. En del af svaret kan også være institutionsuafhængige enheder, som kan varetage RKV-opgaven, hvis institutionerne har svært ved at løfte opgaven.

I regi af trepartsaftale om styrket og mere fleksibel voksen-, efter- og videreuddannelse [2018-2021] blev der nedsat en arbejdsgruppe, der skal understøtte øget brug af RKV. Arbejdsgruppen er kommet med sine anbefalinger, som blandt andet sætter fokus på, at der skal ske en øget anerkendelse af praksisfaglige kompetencer som led i en RKV. Det skal også være nemmere for den uddannelsessøgende at få oplysning om mulighederne for at få vurderet sine kompetencer, ligesom ansøgningsprocessen skal være mere brugervenlig. Nu er det helt afgørende, at anbefalingerne implementeres.

Derfor foreslår FH:

- > **Deltagerbetaling for RKV skal væk.** Ansøgerne med en videregående uddannelse skal i dag betale et gebyr for at få foretaget en RKV, mens det er gratis for ansøgerne, der har en uddannelse til og med erhvervsuddannelsesniveau. Det er et samfundsansvar, at der skabes bedre muligheder for at bygge oven på med nye kompetencer hele arbejdslivet. Derfor skal RKV gøres gratis for alle målgrupper.
- > **Der skal fastsættes mål for uddannelsesinstitutionernes arbejde med RKV.** Der er behov for at understøtte uddannelsesinstitutionernes arbejde med RKV, så det i højere grad prioriteres af ledelserne på de enkelte institutioner. Derfor skal der fastsættes decentrale mål i de institutionsspecifikke, strategiske rammekontrakter. Det kan dels været mål for antallet af RKV, dels mål som angiver, hvad brugeren kan forvente i forhold til sagsbehandlingstid mv., som understøtter, at en RKV bliver et attraktivt tilbud for brugerne. Det er FHs forventning, at en stærk RKV-funktion og et velfungerende samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne vil understøtte mulighederne for, at den enkelte kan uddanne sig på tværs af institutioner og uddannelsesniveauer og på den måde sammensætte et forløb inden for et fagligt område.
- > **De praksisfaglige kompetencer skal tillægges større vægt i hele efter- og videreuddannelsessystemet.** Det skal afdækkes, om RKV også skal kunne give afkortning og adgang til masteruddannelserne på universiteterne.

3.3 Udfordring: VEU-brugeren er ikke i centrum

De nuværende regler og strukturer for udbud af VVEU sætter i en række konkrete tilfælde den enkelte VEU-bruger i anden række. Dette gælder fx i forhold til deltagerbetalingen, som kan variere betragteligt på tværs af de enkelte institutioner. Men det gælder også i forhold til institutionernes udbud og gennemførelse af VVEU.

Deltagerbetalingen først. Utilstrækkelig regulering af deltagerbetalingen på VEU-området kan føre til høj deltagerbetaling, og der kan være stor variation på de enkelte moduler på tværs af udbydere, som eksemplet i boks 3 viser. Hvis ikke den enkelte er opmærksom på de store prisforskelle, kan det betyde, at man kommer til at betale

for meget for VEU. Den store forskel i deltagerbetalingen gør, at den enkelte bruger skal bruge tid på at undersøge, om et ønsket modul kan købes billigere et andet sted. Dermed bliver manglende gennemsigtighed en barriere.

Med aftalen om VEU-milliarden blev der i perioden 2014-2020 afsat 1 mia. kr. til mere og bedre voksen-, efter- og videreuddannelse, heraf blev godt en tredjedel målrettet de videregående uddannelser med særligt fokus på at styrke faglærtes mulighed for at videreudanne sig på akademisk niveau inden for det tekniske og produktionsrettede område.

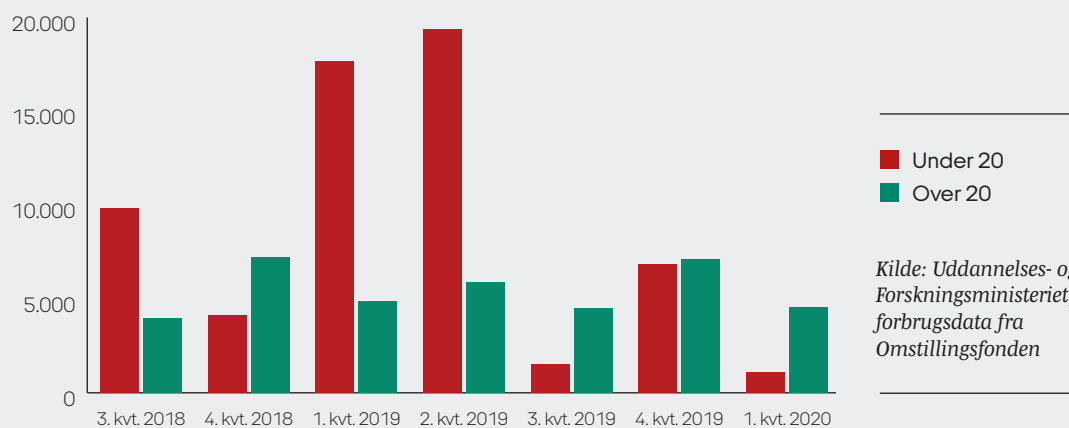
Boks 3

Eksempel: Forskel i deltagerbetaling for akademimodulet 'Ledelse i praksis'

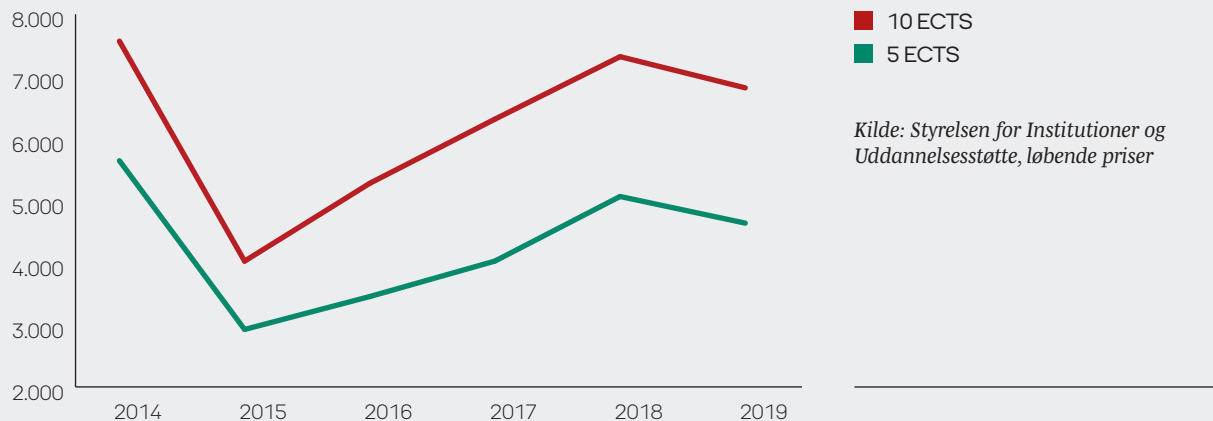
Deltagerbetaling skal dække de samme udgifter på tværs af de udbydende institutioner, men alligevel kan der være store forskelle i deltagerbetalingen på tværs af udbyderne. Det gælder også deltagerbetaling for samme modul, som eksemplet med akademimodulet 'Ledelse i praksis' her viser.

Figuren viser, at forskellen på den billigste og dyreste uddannelsesudbyder med under 20 deltagere i første og andet kvartal i 2019 var mere end 15.000 kr. Der er selvfølgelig en vis logik i, at små hold er dyrere at oprette og gennemføre end store hold. Men der er også store forskelle i deltagerbetalingen [ca. 5.000 kr.] for de institutioner, der har mere end 20 deltagere.

Eksempel: Ledelse i praksis, forskel i deltagerbetaling (årets priser kr.) Forskel på dyreste og billigste kursus

Figur 5. Deltagerbetaling tekniske og produktionsrettede moduler (årets priser kr.)

Størstedelen af aftalemidlerne til de videregående uddannelser, svarende til ca. 250 mio. kr., blev afsat til at øge taxametertilskuddet på en række tekniske og produktionsrettede akademiuddannelser. Det var meningen, at deltagerbetalingen så kunne sænkes tilsvarende.

Erfaringerne med VEU-milliarden er dog blandede. Aktiviteten på de tekniske og produktionsrettede uddannelser er steget i en periode, hvor aktiviteten på de øvrige akademiuddannelser er faldet. Imidlertid er den gennemsnitlige deltagerbetaling for de omfattede moduler ikke faldet, som man ellers kunne forvente²⁶. Som det fremgår af figur 5, faldt den gennemsnitlige deltagerbetaling på de tekniske og produktionsrettede akademimoduler fra 2014 til 2015, hvor aftalen trådte i kraft. Herefter er modulprisen steget. Det er uhensigtsmæssigt, at institutionernes driftsvilkår på den måde kommer til at overskygge hensynet til brugeren.

Som en konsekvens af, at takstforhøjelserne ikke slog igennem 1:1 i forhold til deltagerbetalingen ved udmøntningen af aftalen om VEU-milliarden, blev der i forbindelse med trepartsaftalen om styrket og mere fleksibel voksen og efter- og videreuddannelse oprettet en fond (Omstillingsfonden). Ved hjælp af denne fond kunne VEU-brugere i en begrænset målgruppe i stedet kunne få refunderet deltagerbetaling på op til 10.000 kr. årligt.

²⁶ Rambøll (2020); Evaluering af VEU-milliarden.

Boks 4

Centrale initiativer målrettet aktiviteten inden for VVEU

VEU-milliarden

Med aftalen om VEU-milliarden blev der i perioden 2014-2020 afsat 1 mia. kr. med henblik på at understøtte voksen- og efteruddannelse. Heraf blev godt en tredjedel målrettet de videregående uddannelser med særligt fokus på at styrke faglærtes mulighed for at videreuddanne sig på akademisk niveau inden for det tekniske og produktionsrettede område.

Portalen Bygovenpå.dk er et af de initiativer, som er blevet til i forbindelse med aftalen om VEU-milliarden. Bygovenpå.dk giver virksomheder og faglærte et overblik over mulighederne for at tage en akademiuddannelse på det tekniske og produktionsrettede fagområde.

Trepartsaftale om styrket og mere fleksibel voksen-, efter-videreuddannelse [2018-2021]

I oktober 2017 blev der indgået en aftale mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter om et styrket, sammenhængende og mere fleksibelt voksen- og efteruddannelsessystem. Som led heri blev det bl.a. besluttet, at:

- > **Etablere én indgang til voksen- og efteruddannelsesstilbuddene.** Ifølge trepartsaftalen skal adgangen til viden om mulighederne i voksen- og efteruddannelsessystemet samt muligheden for at tilmelde sig kurser gøres lettere tilgængelig. Både enkeltpersoner og virksomheder vil opnå at få et større overblik over udbuddet af VEU, hvis oplysningerne er samlet ét sted.
- > **Etablere en omstillingsfond.** Som led i aftalen afsættes årligt 65 mio. kr. til deltagerbetaling i forbindelse med efter- og videreuddannelse, hvor medarbejdere i deres fritid eller arbejdstid efter aftale med arbejdsgiver kan deltage i offentligt godkendte akademi- og diplomuddannelser og dermed opnå et egentligt kvalifikationsløb i form af ECTS-point.
- > **Øge brug af realkompetencevurderinger.** Ifølge trepartsaftalen skal der etableres sektorfælles digitale redskaber til erhvervsakademiernes og professionshøjskolernes brug af RKV og fælles retningslinjer for RKV, som skal understøtte en professionaliseret og mere systematisk anerkendelse. Herudover nedsættes en arbejdsgruppe, som bl.a. skal kortlægge potentialer og barrierer i forhold til brugen af realkompetencevurderinger på det videregående niveau.

Omstillingsfonden har påvirket VEU-aktiviteten og udgifterne til VEU positivt i 2018 og 2019, jf. figur 4. Både medarbejdere og uddannelsesansvarlige peger på, at muligheden for at søge om tilskud via fonde såsom Omstillingsfonden og kompetencefonde er en væsentlig drivkraft for deltagelse i videregående VEU²⁷. Omstillingsfonden fortsætter frem til udgangen af 2021, hvor Trepartsaftale III om VEU udløber.

En anden central udfordring er relateret til VEU-modulernes gennemførelse. Mange oplever, at de moduler, de tilmelder sig, ikke bliver gennemført. Dette skyldes ofte, at uddannelsesinstitutionerne vælger at aflyse på grund af

for få tilmeldte. På kort sigt kan det betyde, at brugerens deltagelse i VEU bliver udskudt. På længere sigt kan det mindske motivationen for nye brugere, fordi VEU "alligevel bliver aflyst"²⁸.

Evalueringen af aftalen om VEU-milliarden viser, at uddannelsesinstitutionerne kun i begrænset omfang koordinerer udbud og gennemførelse af VEU. Det skal i høj grad ses i lyset af, at uddannelsesinstitutionerne er i indbyrdes konkurrence om udbud af VEU. Set for den enkelte medarbejder, som ønsker at videreuddanne sig, er det imidlertid uhensigtsmæssigt.

²⁷ Rambøll (2020); *Evalueringsrapport om VEU-milliarden* og Rambøll (2019); *Analyse af udbud af videregående VEU – barrierer, drivkræfter og potentialer*.

²⁸ Oxford Research (2020); *Barrierer for brug af videregående VEU*.

HVAD SKAL DER TIL?

Hvis vi som samfund har et ønske om, at flere skal bruge VEU-systemet, skal brugeren sættes i centrum. Det kræver mere gennemsigtighed og større fokus på at sikre, at uddannelsesforløb gennemføres, så arbejdsgivere og medarbejdere ved, hvad de kan regne med.

Derfor foreslår FH:

- > **Deltagerbetalingen på alle VEU-moduler annonceres ét sted.** Formålet er at give et let og hurtigt overblik over prisen på et konkret modul. Det kan integreres som del af én indgang til VEU, som også skal indeholde information om geografisk placering, mødetidspunkter, mulighed for SVU mv., og så skal der være mulighed for at tilmelde sig kurser.
- > **Deltagerbetalingen på akademi- og diplomuddannelser skal være mere ensartet.** I dag er variationen i deltagerbetalingen for stor. De store forskelle er med til at besværliggøre brugerens beslutning om at deltage i VEU. De gældende retningslinjer for fastsættelse af deltagerbetaling skal ændres, så deltagerpriserne bliver mere ensartede. Eksempelvis ved at indføre spænd for variationen i deltagerbetaling samt øget overvågning af deltagerpriserne på VEU, hvor deltagerpriser, som varierer for meget, skal forklares.
- > **Bedre koordinering skal give brugeren vished om, at efteruddannelsesstilbud gennemføres. Institutionerne skal tage et større ansvar for, at udbudte moduler også rent faktisk gennemføres.** Hvis det er usikkert, om et modul gennemføres, kan det helt afholde nogen fra at ansøge. Derfor skal der laves forsøg med mulige samarbejdsmodeller for at understøtte, at uddannelsesinstitutionerne samarbejder og koordinerer udbuddet og gennemførelsen af VEU. Herudover foreslås det, at institutionerne som led i deres årsberetninger redegør for, hvor mange VEU-moduler institutionen har gennemført samt været nødsaget til at aflyse i det forgangne år.
- > **Taksterne skal bruges mere aktivt til at understøtte udbuddet af VEU.** I dag får uddannelsesinstitutionerne en fast takst pr. deltager, uanset om der er tre eller tyve deltagere. Derfor kan det være vanskeligt for uddannelsesinstitutionerne at opretholde udbud med få tilmeldte. Der er behov for, at taksterne i højere grad afspejler institutionernes udgifter ved at oprette og gennemføre et VEU-modul. Det foreslås, at mulige modeller for at understøtte oprettelse af mindre hold afsøges. Det kan fx ske ved en forsøgsordning med differentierede takster, hvor de første [fx fra 1-5] tilmeldte på et modul udløser en højere takst end de næste [fra 5 og op]. Herudover bør det undersøges, om taksterne kan understøtte, at institutionerne samarbejder og koordinerer afholdelse af VEU.
- > **Arbejdsmarkedets parter skal indgå formelt i de faglige fællesudvalg for deltidsuddannelserne.** Fællesudvalgene, som er nedsat for deltidsuddannelserne inden for hvert fagområde, varetager fælles og generelle spørgsmål inden for fagområdet, ligesom udvalgene kan indstille nye uddannelsesretninger og moduler til ministeriet. Som det er i dag, skal fællesudvalgene inddrage aftagere og centrale interessenter i det løbende arbejde.

For at styrke deltidsuddannelserne og understøtte at der uddannes til arbejdsmarkedets behov, foreslås det, at arbejdsmarkedets parter får formelt plads i de faglige fællesudvalg.

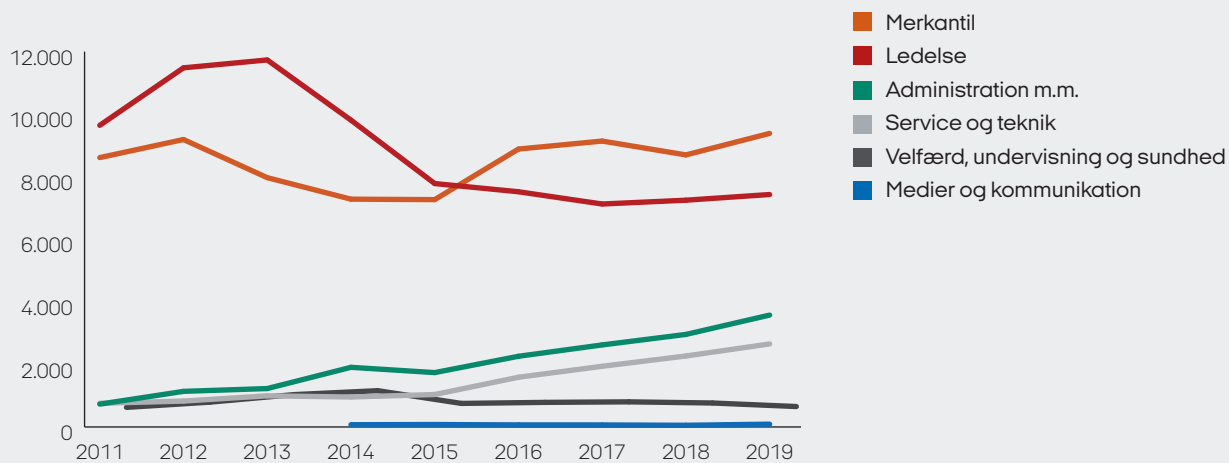
- > **Der skal oprettes en uddannelsesfond for at understøtte brugen af VVEU.** Uddannelsesfonden skal gennem tilskud til uddannelse, tilsvarende Omstillingsfonden for ufaglærte og faglærte, bidrage til et uddannelsesløft på videregående niveau. Ordningen skal gælde for både ufaglærte og faglærte personer samt personer til og med professionsbachelorniveau, som er i beskæftigelse²⁹ og har behov for efter- og videreuddannelse for at opnå de kompetencer, der kræves på arbejdsmarkedet i dag og i fremtiden.

- > **Forsøgsordning om adgang til diplomuddannelser skal udvides.** Uddannelses- og Forskningsministeriet iværksatte i foråret 2019 en forsøgsordning, som giver adgang til diplomuddannelserne uden yderligere to års erhvervs erfaring. Formålet med forsøgsordningen er at give øget frihed på efter- og videreuddannelsesområdet ved at understøtte mere fleksible overgange og muligheder for livslang læring for alle grupper på arbejdsmarkedet. Det foreslås, at forsøgsordningen bredes ud, så den også omfatter personer med en erhvervsakademiuddannelse samt øvrige relevante uddannelser på samme niveau. Herudover kan det overvejes at brede forsøget ud til at gælde overgangen til masteruddannelserne, såfremt erfaringerne fra forsøgsordningen bliver positive.

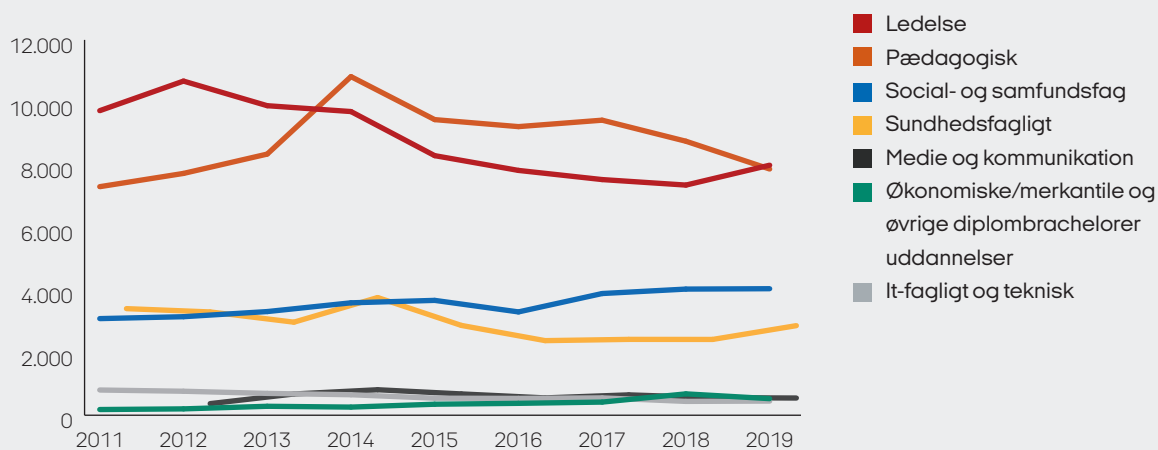
²⁹ Evt. svarende til SVU-definitionen af beskæftigelse.

Bilag

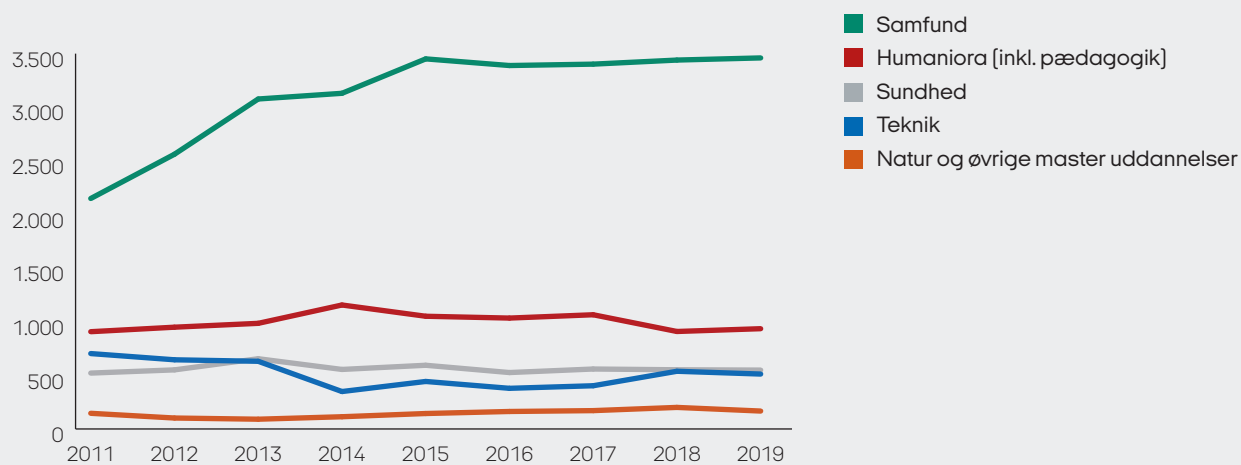
Figur 6. Deltagere på akademiuddannelser på fagområde

Figur 7. Deltagere på diplomuddannelser på fagområde

Figur 8. Deltagere på masteruddannelser fagområde

**FAGBEVÆGELSENS
HOVEDORGANISATION**

Islands Brygge 32D
DK - 2300 København S

Telefon: +45 3524 6000
www.fho.dk